

LO MONASTIR DE PIEDRA ¹

FRAGMENT DEL CAPITOL I. ^{er}

En la terra d' Aragó, *terra d' honor y llibertat*, aprop d' Alhama, la de las ayguas minerals y célebre penya, s' obra 'l monastir de Piedra, que, per recort de son passat així 's nomena encara y així segurament seguirá anomenantse en lo successiu.

D' aquest monastir tant notable per sos recorts històrichs y sentidas llegendas com per sas delicias y maravellas y sas ameníssimas valls, anem á escriure lo que en llenguatge usual se 'n diu una monografia, nom que no s' aplica tal vegada ab tota la propietat y puresa que desitjaria la Academia pera títol de estudis y travalls d' aquesta mena.

¹ Lo Sr. Balaguer, galant com sempre ab *La Renaixensa*, ha accedit á nostres prechs, permetentnos publicar aquest fragment de la obra que ab lo mateix títol está escribint y que dedicarà al príncep William Bonaparte Wyse.

Hem dit que 'l monastir de Piedra s' obra en *terra d' honor y llibertat* recordant la frase que al abat d' aquest monastir tingué de dirigir un dia cert ilustre personatge que devallant de gran altura per etzars de la sort, s' hi va presentar fugitiu, perdut, y captant la hospitalitat á las portas del solitari claustre.

Las tradicions y memorias históricas de Piedra, recordan, en efecte, que 'l 18 d' Abril de 1590, y á deshora de la nit, arribava á las portas del convent un desconegut que, amagant rostre y nom y ab empenyada insistencia sollicitava enrahonar al que era allavors abat d' aquella santa casa, D. Sanxo Hernando. Conseguint ab sos prechs, lo que mes bonament hauria alcansat tant sols descobrint lo seu nom, fou introduhit á presencia del reverent abat, qui, al trovarse hoste que li era per cert molt conegut, empero á qui no esperava, s' alsá de sopte pera ferli acatament, dihentli entre confós y sorprés:—¡Com!.. ¿Es posible?... ¡Aquí sa mercé! ¿Estich somniant?

—No somnia, no, lo reverent pare. Aquí vinch desheretat de bens y d' amichs, quant tant ne tinguí un dia, á ampararme d' Aragó qu' es terra d' honor y llibertat.

Així va dir l' hoste, y desseguida comensá á comptar al Abat com era que sent poch avans omnipotent, privat del rey mes poderós de la Cristiandat, se trobava allavors fugitiu, estraviat, fugint las iras d' aquell mateix monarca, son amich y protector un dia: que aixís son los etzars de la vida y aixís fa mudansas la fortuna, la cual aixís com ensorra, enlayra, y com honra, infama.

Aquella nit l' abat li doná posada y al endemá guiatge y acompanyament de dotze servidors pera que anessen honrantlo per lo camí, y, cavalcant una d' aquellas mulas de sella del monastir, famosas en la encontrada puig may de mellors no 'n tingueren los Reys ni 'ls mes alts potentats de la terra, 'l desconegut de Piedra devallá la pendent de Nuévalos y feu via á Saragossa pera produhir ab sa arribada fondas perturbacions y successos tracendentals, que habian de tenir desastrós terme en lo cadáfalch ahont

Lanuza va haber d' entregar son cap al butxí per haber donat avans son cor á las llibertats de la patria.

Terra va ser, en efecte, d' honor y llibertat la noble d' Aragó, pera lo privat de Felip segon, Antoni Perez, com ja d' antich venia essentho y com ha seguit fins á nostres dias; que no son gayres en veritat los exemples, ans al contrari, son molt escassos, quant no únichs, de pobles que, com, l' Aragó, tenen códichs ahont se fixa que las lleys son avans que 'ls reys, y vilas com Saragossa ahont se prova ab numantina enteresa qu' es preferible morir per la patria á viurer sens ella.

Es, si, una ilustre historia la corona d' Aragó, y tant de bo que pera modernas ensenyansas s' haguessen aprofitat sos grans exemples que pot ser llavors anirian mes dretas las cosas de nostres temps y no tant mal forjadas com las veyém avuy.

Empero la historia d' Aragó es per dissort desconeguda, ú oblidada al menys, pera aquells que mes compte haurian de tenir en sapiguerla ó recordarla, essent molt trist veurer com en épocas modernas se van á trovar en regions estrangeras patrons y exemples d' antigas llibertats quan de mellors y de mes puras y de mes antigas també 'n tenim en Espanya.

¡Perqué citarnos sempre la vella Inglaterra ab sas clásicas llibertats! ¡Perqué los Estats Units ab sas democráticas institucions! ¿Quan Inglaterra, ni 'ls Estats Units, tingueren llibertats com las de la *Corona d' Aragó*, aixis anomenada per los grans historiadors, aixis coneguda per totas las nacions del mon, no aixis empero per sa propia terra, no aixis en Espanya, ahont ab so de menyspreu y humillació se la nomena comunment *Coronilla*?

Pregunteuli al mon ¿que va esser la *Corona d' Aragó*? y os responderá contantvos una maravellosa historia, aquí, varons d' altíssima respectabilitat com Blancas, Zurita, Bris, Martinez, Cerdan, Argensola, y allá, á l' altra vanda de las montanyas y 'ls mars, historiadors de reputació universal com Hofman, Prescott, Dunham y

Robertson. Empero preguntéu, en cambi, al mon, per la *Coronilla*, y ningú sabrá dirvos lo que fou, que ningú la coneix ni sab, com no sian aquells mateixos espanyols que induhits á aqueixa errada lamentable, per tal miserable diminutiu, ignoran que Aragó era un dels Estats mes importants del mon quan s' uní ab Castella, á la qual portá en dot, vastíssims dominis, regnes poderosos y estensos mars, per quals aygas, segons la bella empero arrogant frase de Roger de Luria, sols hi podian creurer los peixos que estampat al llom portessen l' escut de las Barras Aragonesas.

Ab lo nom de *Coronilla*, inventat pot ser per alguns de aqueixos enrahonayres cortesans, que al efecte de una frase sacrifican la noblesa de una causa, se contestava al caballeresch y generós *Tanto monta*, que Ferran *lo católich*, manava esculpir en los frisos de la Aljafería ab lo primer or portat d' América, d' aquella América descuberta per l' immortal nauyer, no ab lo producte de las joyas de Isabel primera, que aixó passá já á esser domini de la faula, sino ab los 150,000 fiorins del tresor d' Aragó, bestrets per Lluís Santangel, tresorer y escribá de racions d' aquell regne, á qual suma 's va deure lo que poguessen apariar las caravelas destinadas á solcar los mars entenebrats.

Al donar l' abat de Piedra, generosa posada al fugitiu de Castella y ab ella medís d' arribar á Saragossa y profitosas recomanacions pera sos magistrats, no podia de cap manera presumir que la acullida que en Aragó anava á tenir Antoni Perez, debia atraurer sobre aquell regne, missatgeras de sanch y d'extermini, las iras del monarca; empero, fins presumintho, fins sapiguentho, l' abat del monastir de Piedra no hauria negat al fugitiu sa hospitalitat, ni la seva ajuda, vora los magistrats del pais, que aytals eran aquells homes, y al rigurós compliment del deber ho sacrificaban tot, cousiderant lo deber com una religió. Per aixó en la varonil enteresa de sos ciutadans, en sa llealtat may insegura, en la honrada pulcritut ab que tots

cumplian sos debers pera, d' aquesta manera, sentirse mes autorisats y forts en la escrupulosa reclamació de sos drets, veya ab fermesa garantidas sas llibertats aquell poble, que així exigía lo compliment de la lley al mes pobre de sos súbdits com al mes poderós de sos monarcas, als que comensava per no reconeixer, no permetént-loshi l' exercici de la régia potestat y fins l' us de sa categoría y títols monárquichs, si avans no juravan pública y solemnement las llibertats del regne; tranquils així en sa consciencia y segurs de que Deu per consegüent los autorisava á desempenyarse d' aquells reys que osáren á rompre sos juraments, faltant á las llibertats y lleys de la pàtria.

Així 's veu que jamay los aragonesos, en cap período de sa agitada historia, pensessen en mudar la forma de govern, qu' es sempre pera los pobles sa mellor forma de govern aquella que mellor assegura sas llibertats. Y es que aquells monarcas eran reys de la llibertat, lo que en Aragó era igual que dir reys de la patria, que patria y llibertat allí 's varen confondre sempre pera fer ab dos paraulas un sol mot.

Empero, en fi, cosas son aquestas pera tractadas en mellor ocasió y moment mes aposta, y torném, ó per mellor dir, aném á Piedra.

VÍCTOR BALAGUER.

LO

DIA DOS DE NOVENBRE

Aller Tod in der Natur ist Geburt,
und gerade sin Sterben erscheint
sichtbar die Erhöhung des Lebens.
(Fichte.)

I

ur es que no plora en consemblant diada?
¡Quants recorts de sers volguts se 'm des-
pertan al dirigir los ulls als temps que fo-
ren! Y al trepitjar lo sementir esclamo ab lo
poeta:

Ja teng tantes fulles negres
en lo llibre del meu cor;
la Mort ab lletres de llàgrimes
escrits m'hi té tants de noms,
que 'n les ciutats dels qui viuen
anyor les ciutats dels morts,
pues coneg pe 'ls cementeris
mes gent qu' en els altres llochs!

Lo temps tot ho arrastra en sa tempestuosa carrera, y
escombra de la terra las generacions, com lo vent de la tar-
dó las fullas secas dels arbres. S' adorm l'infant rialler en
brassos de sa dolsa mare; y al despertar, l' endemá, trova
la soletat entorn seu y ningú 's compadeix de sa sort tris-

ta. Clareja un estel brillant en lo cel de la nostra ànima; s'apaga en mitg de sa carrera, y no 's deixa veurer may mes. Las visions encantadoras, qu'entre somnis ens cridan, fujan esquerpas al voler abrassarlas y 's perden en las sombras..... Lo desengany es nostre mellor amich en l'escabrós camí de l'existencia.

Pot viure en l'esdevenidor nostra pensa, que sempre busca un mes enllá, y corra afanyosa pera atanyer la veritat, que brilla, com sol resplendent, en l'espai immens dels conexements del home; mas lo cor suspira per lo passat y de recors s'alimenta.

Per aixó, encara que la diada d'avuy es de dolor y de tristesa, ompla 'l ànima d'un consol suau y d'una tendre esperansa. Es dolç recorre las fossas dels que mes aymarem en la vida, y plorar, y pregar per ells al Deu de misericordia. Seguir las petxadas dels nostres passats y de nostres amichs d'infantesa; sospirar hont ells sospiraren, y pensar ab la eternitat, mentres sentim que'ns abrassan y 'ns estrenyan contra son pit..... es viurer sa vida y respirar per breus moments los aires perfumats de la gloria!

Mes ay! no heu de sortir de casa vostra y recorre una per una las fossas del sementir..... en lo fons de vosaltres mateixos veureu apareixer la inmatge de la mort.!

Las mes bonicas il-lusions, las esperanças mes falagadoras moriren per sempre, y dexaren en vostre pit petxadas de sanch. Cada dia y cada instant se trasforma l'estol de sentiments, que fan agradosa la vida, y son com l'atmósfera de l'esperit. Lo qu'ahir era una esperança, es avuy un desengany; las flors d'avuy se marcejan, y demá quedan no més qu'espinas; y, si no fos pels recorts, l'ànima viuria sempre sola y afigida.

¡Que dolç qu'es pel jove, consumit per las passions, recordar los jochs de la ignocencia y 'ls somnis angelicals de l'aubada de la vida! Lo vell que ensopega ja ab la llosa de la fossana, somriu encara y 's reviscola parlant de las diadas de sa gloria, y pensant ab lo primer amor de la joventut. Y tots recordem lo passat ab recança y an-

yorament, y esperem ab feresa y espant lo pervindrer fosch y tenebrós.

II.

La vida naix de la mort, y l'humanitat fa son camí trepitjant ruinas.

¡Son tristas las capvespradas de la tardó, com los últims moments de la vida d' un amich! Lo sol se enfonsa cubert de bromas tenebrosas por no veure en totas parts flors marcidas y fullas secas, que 'l vent arremolina y escampa, y per no sentir las melancólicas tonadas dels aucells, que fugen, sens saber ahont van, en busca d' altres llochs ahon somriga la primavera. Sembla que tot s' encamina á la mort; y, no obstant, aquell es lo principi de la vida.

Passará l' ivern ab sos frets y sas nevadas, y la terra fresca y remollida brotará de nou y esclatarán en totas parts flors y armonías. Sobre las despullas d' avuy s' axecará gerda la vida de demá; las granas sembradas per la ma de Deu s' arrelarán en las socas consumidas de las plantas que las produeixen, y la veu dels aucells, que tot just comensan sas refiledas, ressonará en los serrats y torrenteras hont moriren de fret las sevas mares desconegudas.....

També l' esperit del home entre ruinas viu y de despullas s' adorna sa vanitat.

Encara que 'l principi de la vida de l' ánima siga immortal, sofreix en sas manifestacions cambis inmensos, que li donan una varietat sorprendent, segons la diversitat d' impressions qu' experimenta.

Cada il·lusió desvanescuda es una nova ensenyansa; cada esperança morta un pas en lo camí de la llum. Los recorts acompanyan al home y 'l guian en lo calvari de la vida.

Lo jovencel que per primera volta compren qu' estima, se serena y tranquila pensant en los patons y abressadas de

la seva mare, que li ensenyá á pregar á Deu tot adormint-lo en sa falda; y veu en la dona un ángel del cel, que li esten la ma y li mostra 'l fí de sa existencia. Lo vellet amonesta y repta als que fugen del camí de la virtut, perque sab per esperiencia, que las flors del mon son espinosas, y son enganys no mes sas promesas de gloria y de felicitat.

Cada pas que adelantem cap á la fossa, l' adelantem també cap á la vida, perque comprenem mellor tot lo que 'ns rodeja, y sentim, en un instant, tots los dolors y todas las amarguras, que, una á una, han anat traspasant la nostra ánima.....

¡Qu' es trist donar una mirada á l' historia del mon! No mes guerras cruels y crims espantosos se veuen entre mitg de las sombras d' una nit que no s' acaba.

La veritat y l' amor, las dos estrellas mes resplandentas del cel del esperit, pocas vegadas apareixen y encara enfosquidas per bromadas tempestuosas. Sembla que l' humanitat estiga condemnada á un torment etern y á una mort segura.

Y no obstant, entre mitg de sanch y de ruinas fa son camí, y sempre mes enérgica trevall y progressa. Mor un poble, perque ha cumplert ja sa missió en l' historia; mes dexa, com un diposit sagrat, sas creencias, sa filosofía, sas lleys, sos cants, que passen á animar un altre poble, y trásformarlo, fins que arribe la hora d' una altra conquista, y s' alse sobre las ruinas de la nació vensuda una nova nacionalitat ab mes vida encara y ab mes gloria.

Com las tempestuosas onas del mar, unas á altres s'empenyan las generacions; pero l' esperit de l' humanitat dura sempre y marxa endevant mogut per una forsa desconeguda. Molta rahó tenia 'l gran philosoph alemany al afirmar, que 'n *la mort brillava una elevació de la vida*, perqué tots los pobles de la terra son mes vigorosos y enérgichs quant poden assentar son domini sobre el calavre d' un altre poble, y tots los sistemas destruyts y todas las institucions vensudas dexan veritats lluminosas y

principis importants, que son lo fonament de noves institucions y de nous sistemes, qu' alimentan la vida de l'humanitat.

Tot en lo mon se transforma y 's perfecciona, y uns sers viuen de la mort dels altres....

III.

¿Hem de plorar, donchs, si 'l recort de la mort es per nosaltres l' esperança de la vida?... Y no obstant, sempre ha estat esferehidora l' idea de qu' hem de morir, y en lo dia d' avuy tothom vesteix robas de dol y de tots los ulls brollan abundosas llágrimas! ¿Es que 'ns espurgueix la mort, ó que temem la vida?.....

Al pensar en los passats y amichs que guarda la fossa-
na ¿qui es qui no plora sens consol? Axis hem de com-
pendrer que la mort es la mellor amiga del home, porque
no l' abandona may fins que li ha obert las portas de l'
eternitat, y li parla sempre ab la veu de la veritat y del
amor.

FRANCISCO DE P. MASFERRER ARQUIMBAU.

Vich, 2 Novembre 1875.

¡DUAS LLÁGRIMAS!

FN una familia, no solsament se plora la mort dels vells; també 'ls mes joves arrencan llàgrimas de tristor; y moltas vegadas la mort de un novell fa que al exhalar un sospir á la seva mort, se diga ab greu;—¡Ara que ja comensava á parlar!—¡Ara que ja 'ns deya tal ó cual altra cosa!—

Aixis, donchs, la familia del Catalanisme, hem de plorar avuy á dos joves, exclamant també ab greu—¡Ara que ja comensavan á cantar nostras glorias!—¡Ara que ja 'ns deyan, en sos escrits, mots de entussiasme per la nostra Catalunya!—

¡Duas llágrimas, donchs, per élls! una al jove escriptor En Joseph Campamá, altra al jove poeta En Modest Busquets y Oliva.

Tots dos han acabat sos dias á la edat mes florida, á la edat de mes esperansas, als envejats vint y cinch anys!

¡JOSEPH CAMPAMÁ Y VERDÚ!

¡Pobre Campamá! lo 12 d' Agost va morir en Vilanova y Geltrú; y ab lo viu dolor que 'm deixá tant trista nova, no habia pogut encara recullir mas forsas pera

dedicar un recort al meu estimat cosí y al catalanista entusiasta.

Benvolgut de tothom en la vila que 'l vegé naixer, que mostra 'n fou l'acompanyament de vora duas centas atxas al sagrament que va rébrer, y vora duas centas també las distingidas personas que 's contavan seguint sa parentela lo dia de son enterro; habia sigut secretari del Ateneo d' aquella vila, com també de algunas de las societats d' artesans que en allí tant dignament se juntan en las salas de lectura.

Ab sos pochs anys d' escriure, habia colabarat en los setmanaris *La Bandera Catalana*, *Los Jochs Florals*, *La Campana de Gracia*, *La Gorra de cop* y *Lo Campanar de Reus*, com també en *Lo Carril de Vilanova* del que éll ne va esser fundador, ab lo desitg de que sa vila tingués també setmanari, y sobre tot, en lo Diari de Vilanova y Geltrú, que ab tot y estar, com á diari de població, escrit en la llengua de castella, éll hi publicava sas composicions en la llengua nostra, los dias festius y los dias de l' any mes assenyalats.

Ha deixat solament una comedieta escrita que ab lo títol de «*Las cocas de Vilafranca*» se estrená ab éxit en lo teatre de aquella vila, com ab éxit també 's representá moltas vegadas en lo teatre de la societat d' artesans d' hont éll fou secretari; y no 's representa en nostres teatres, sens dupte per esser l' assumpto y 'l diálech massa local, y, per consegüent, de no tant interés fora de aquella hermosa vila.

Pero á Campamá se'l trova en los *Mil y un epigramas catalans* y en lo tomo que de la mateixa mena publicá en Valencia lo conegut poeta En Constantí Llobart, *Niu d' abelles* y en altres almanachs y publicacions festivas; sens que se li desconeguín versos que mostrin sos sentiments, com per exemple los que insertá en *Los Jochs Florals*, en la mort de son pare, á qui tant volia, y que be ho declaran los versos ab que li diu:

— Si fosses com nau sens aygua
atura da en eix fossar,
per arrancarte faria
de más llàgrimas un mar.—

Y per fi, bon amich també, com demostra la quintilla que dedicá á Bartrina y que ja tots coneixeu, escrita en son llit de mort.

Un recort, donchs, una llàgrima, al malhaurat catalanista! y fullejém qui va ser son malhaurat amich Busquets.

¡MODEST BUSQUETS Y OLIVA!

¡Pobre Busquets! també acabá sos dias lo 23 d' aquest Novembre, en la vila de Gracia ahont darrerament vivia! De la ferida que 'm doná la mort del meu estimat cosí, la mort del bon amich me 'n ha arrancat lo vel transparent que per consol lo temps m' hi pretenia posar, y tinch d' assaborir de nou l' amargor de la dolor mes viva; y mes viva encar, quan mas ocupacions y l' ésser sa casa fora ciutat no 'm deixáren cumplir lo deber que la amistat me imposava, visitantlo malalt, ajudantme á no fer un estremat esfors lo poch que 'm temia son fatal resultat, per las mateixas esperansas que 'm feyan tenir las novas que 'm davan sos mateixos amichs mes desocupats que jo; y mes viva encar, porque justament al sapiguer la trista nova de sa mort, feya sis dias que la salut no 'm permetia sortir de casa, com no m' ho permeté aquella tarda y no puguí tenir la satisfacció, pera consol al menys, d' ésser un de tants amichs que l' acompanyaren fins al peu de la fossa, ni d' ésser un dels amichs que espressaren son dolor ab sentidas páraulas devant de son cadavre.

¡Pobre Modest Busquets! Fill de la ciutat de Reus, fou moit estimat de sos amichs y compatricis. Era tan bon fill com bon germá, y ab perdó de sos germans vius sia dit, tal volta fou qui dels de sa casa mes habia fet, per ésser lo mes gran, pera 'l ben estar de sa familia. Ja en 1873 ha-

bíam col·laborat junts en los setmanaris que llavors sortían, ja en 1874 nos habíam dedicat treballs en *Lo Rector de Vallfogona!* ja en 1875 habíam sigut companys de redacció en *La Gorra de cop*, com en 1877 en *Los Jochs Florals*; y encare que petitesas de joves, á voltas fillas de la mateixa amistat y estremada franquesa, nos habian separat una temporada, nostres cors no renyiren, nostres cors lluny del odi, s' encongian cada vegada que 'ns véyam, y per fi no poguérem menys que tornar á fer pública aquella amistat que no habia mort, pero que permaneceixia secreta.

Ademés habia col·laborat en *Lo campanar de Reus* y en l' *Éco del Centre de Lectura* de la mateixa ciutat, redactant últimament en *El porvenir de la industria*, y ha deixat escrita, ab la col·laboració de En Miquel Palá, la sarsueleta en un acte *Dotzena de frare* que posá en música l' aventatjat compositor, mestre de Pedrell, D. Joseph Gotos. Se'l trova també en lo mateix Museo epigramátich catalá y en moltes publicacions de aquesta mena. ¡Quantas vegadas l' habiau sentit en las vetlladas que 's donan en obsequi als poetas premiats als Jochs Florals! Quantas vegadas l' habiau sentit entussiasmarse llegint algunas de las composicions premiadas, á voltas de son amich y compatrici lo distingit poeta En Joseph Marti y Folguera.!

Y noble ab sos amichs, la darrera vetllada en que va pendre part, fou justament per un acte benéfich, puig que un amich seu, y nostre, esperava de aquell benefici una mica de ajuda, á lo molt que l' habia endarrerit la llarga enfermetat que avuy encare no li permet guanyarse la subsistencia en lo taller ahont tant dignament y ab tanta honradesa restava esclau avans, resolt y gaudit encare d' ésser esclau del treball, qu' es lo progrés dels pobles.

¡Pobre Busquets! ab mes criteri encare pera jutjar que pera crear, ab aquell cap clar que tant distingeix á la majoria dels fills de Reus: ja may mes podrà entussias-

marse fent públiques en las vetlladas aquelles joyas literarias de son amich y compratici també, lo nostre anyorat Bartrinà!

Y éll també estimava sa Pàtria! éll també ho te escrit tal com son cor li dictava! oiulo sino en la primera y darrera quarteta de la sentida poesía que te publicada en l' aplech de composicions que en 1878 coleccioná En Ferrán Rodríguez y Masdeu: oiulo, donchs y veuréu com en lo llibre *Flors d' enguany* te En Modest Busquets, firmat lo amor á la seva pàtria, ab la poesía:

¡LLUNY DE MA TERRA!

—Núvols que per l' ample espay
anéu á la patria mia;
¡qui com valtres pogués ser!
¡núvols! quanta es vostra ditxa!

.
perqué en allí, en aquell poble
que 'l campaná al cel arriba,
no hi regna la falsetat,
no hi existeix la mentida!—

Y, en fi, bona mostra dels seus sentiments y de la seva amiatat es sa poesía póstuma, la darrera de sa ploma, qual original tinch la satisfacció de guardar, dedicada al meu estimat cosí, poesía que poch debía creurer al escriurela, que ans de tenir lloch la vetllada ahont, com altres, deu llegirse, nosaltres haguéssem de dedicar aquestas ratllas á la seva mort.

Escolteu, donchs, lo que ab sentiment diu:

DEVANT LO CADAVRE DE EN JOSEPH CAMPAMÁ

Devant meu te veig mort, lo front te beso;
mon cor s' ompla d' esglay, fins l' alé 'm manca!
parlar vull, y ma llengua s' entrebanca...
m' agenollo aflagit... y ploro... y reso!

Als dos ensemps oferim donchs, nostre recort, y preguém que no se 'ns repeteixin pérduas d' aquesta mena en la familia del Catalanisme, de qual germanó brollan avuy aquestas duas llágrimas.

JOSEPH VERDÚ.

¡MAY!

L A imatge que de m' aymada
tinch grabada
aquí dintre de mon cor
me dihuen que la desfassi...
l' arrabassi...
¡que desterri son amor!

Me dihuen, ab tó insensible,
se' imposible
realisar mon bell ideal,
com si amar sa boniquesa
ab tendresa,
fos un delicté ó bé un mal.

Més ¿com jo puch oblidarla
ó no aymarla,
ab tot lo foch de mon pit,
quan ab sa mirada ardenta,
somrisenta
me deixá d' amor ferit?

La fals, lo blat dels camps talla,
més la dalla
s' òsca al trovar grops crudels:
¡tampoch fácilmente se trenca,
ni s' arrenca
l' amor de fondas arreles.

Ma nineta es la feble eura
encisera
que s' ha unit á lo cor meu:
¡mal puch d' éll arrabassarla,
ni esfullarla!
aixó, sols pòt ferho Dèu!

SECCIÓ DE BELLAS ARTS

A cada pas que Catalunya dona en la esfera de son avansament artístich, notan tots los qui per expressa professió ó per honest passatemp estiman las bellas arts, un sentiment d'inefable y honrós orgull, perque es prova patent de que las forsas intellectuals y las aspiracions del nostre poble convergeixen á un mateix punt; l'engrandiment moral y l' domini pacífich de la nostra terra.

Quant fa sis anys Espanya, y molt particularment Barcelona, rebia ab inesplicable sentiment la trista nova de la mort del inimitable pintor Fortuny, lo creador d' una escola, reflexo fidel del modo de pensar artístich del sigle actual, compensava en part aqueixa pérdua, casi irreparable, lo sentiment d' universal tristor que desde llunyanas terras nos arrivava y l' entussiasme ab que la nostra Corporació provincial, per una part, s' afanyava en adquirir sa obra mes important y per altra lo nostre Municipi acordava crear una pensió artística ab lo qual y baix la advocació del mes gran dels pintors moderns poguessen nostres joves artistas estudiar los dos rams principals de las bellas arts: la pintura y la escultura en la capital d' Italia.

Si anava ó no equivocada la nostra Corporació municipal al crear la Pensió-Fortuny; y si ha donat ó no bons resultats aqueixa lloable institució, díguinho 'ls resultats obtinguts fins avuy y molt particularment la última obra remesa, com á complement de sos compromisos, per lo jove pintor pensionat D. Arcadi Mas y Fontdevila.

Aqueix notabilíssim pintor ventatjosament conegut en las capitals d' Italia y Fransa, ahont sas marinas gosan de justa fama, ha remés al Exm. Ajuntament de la nostra Ciutat sa última obra, representant uns pescadors d' ostras en la llacuna de Venecia, de la qual debem ocupárenos en la present revista.

Notables conreadors te á Catalunya la pintura de paisatge y molt particularment la marina; emperó sia dit sens ánimo d' ofendrer á ningú ni de rebaixar qualitats que en altres ocasions hem alabat desd' apuest mateix lloch, y si sols com opinió nostra particularíssima, cap de las obras modernament exposadas por nostres marinistas ha demostrat en tant alt grau la gallardía y la solidesa, la novetat y la correcció, l' realisme y la fantasía que 'ls intelligents regoneixen en la obra del ex-pensionat.

Dos qualitats principals y extraordinariament recomenables te á nostre entendre la última obra del Sr. Mas: la impressió y l' color. Aquella es la veritat del quadro; aquesta es sa bellesa.

Lo judici d' aquesta obra, com lo de totes las que perteneixen á aquesta moderníssima escola, fuig del detall, no pot circumscriurers á particularitats, te son principal fonament en lo conjunt; y aixis com admirem la complicada forsa vital ó la bellesa de la forma humana sens que 'ns preocupe l' escudriñar las funcions regulars y continuas de cada entranya, aixis mateix en las obras artísticas, com la que analisem, es temerari, devant d' un tot admirable, voler re- traurer petits defectes, que molts voltas hi ha interés en ferlos pasar com á tals solament perque son necessarias extralimitacions d' escolas ó sistemas manifestament perjudicials y rutinaris.

Sens que vulguem fer enutjosas comparacions entre autors y referintnos unicament á la moderna escola pictórica ¿es possible negar l' altíssim mérit, lo indisputable valor que tenen, en lo género d' aiguadas «*Las disfressas venecianas*,» «*Un malandrín*,» y «*L' idili*,» de nostre immortal Fortuny, y en lo de pintura al óli «*La festa de la pólvora*» y «*La platja de Portici*» del mateix autor, en quals obras no es possible apreciar lo detall, perque la bellesa é importancia de la obra resideix en lo conjunt rich d' impresió y justíssim de color? ¿No suceheix, per ventura lo mateix ab los efectes de pais nevat d' en De-Nittis, ab «*L' orage*» d' en Diaz, ab «*La tentation*» d' en Carolus Durán, ab «*Los esperitats*» d' en Morelli, ab los quadros de costums morescas d' en Benjamin Constant y ab tants y tants d' altres que sería intermenable citar? Donchs si aquesta obras univ-ersalment conegudas y reputadas com á verdaderas maravellas de color y d' impresió perteneixen de plé á aquest género, just es confessar que, qui ab profit y seguretat lo segueixi guanyará fama d' excellent pintor.

Tornem donchs, per termenar, á la última obra del ex-pensionat D. Arcadi Más y Fontdevila; puig que poca cosa podem dir mes per á completar nostre judici. En tot lo quadro hi notem una poesia inmensa realsada per una execució molt celebrable. Aquella llum crepuscular es verdadera, las nuboladas tenen transparencia, la perspectiva aérea es inmillorable y anima tota la composició senzillament pensada y executada ab desenvoltura y seguretat. L' aigua te calitat extraordinaria per sa transparencia y justesa de tó; y aquella barca tant ben composta y admirablement reflectada en las quietas aigües de la llacuna demostra ben clarament que son autor no es solsament pintor marinista sino que tracta la figura ab un coneixement y gust extraordinaris.

Continue donchs lo Sr. Mas y Fontdevila per lo camí emprés y cregue que á nosaltres nos dol en gran manera no possehir una autoritat artística prou influyent per animarlo en sa carrera, tant brillantment comensada. No oblide may á Barcelona, sa pátria, que en mitj de sas desventuras y de sa postració artística ha sigut la primera en obrirli pás per á guanyarse un bon nom en lo mon del Art. No vulga esser may temerari en arriscar empresas, que no puga portar á bon terme, ni sia poruch en sostenir sas conviccions artísticas, encar que l' brill dels honors y de las jerarquías tracte de cegar-lo; y fentho aixís estem segurs que son nom, que ja avuy es mes que una fonamentada esperansa per á l' Art, será una verdadera gloria y una causa de llegítim orgull per Catalunya, que te l' honor de contar-lo entre sos fills mes predilectes.

CARLOS PIROZZINI.

TEATRES

LO DIR DE LA GENT *comedia original en tres actes y en vers*
de D. FREDERICH SOLER Y HUBERT.

ESTA comedia que fou premiada en los Jochs Florals de 1879 se posá en escena en lo Teatro Catalá á principis del mes actual obtenint un gran exit, sancionant aixís lo publich la fallo del Consistori que distingí la obra.

Lo dir de la gent es una comedia perteneixent, si aixís se pot dir, á la escola moderna contemporanea, y per las pasions que en ella hi jugan be se li pot donar lo nom de drama. Com sens dupte no ignorarán nostres lectors l' objecte de la citada obra no es altre que lo de posar de relleu los danys que causa lo lleig vici de la murmuració y lo poch cabal que d' ell deu ferse posant com á fi moral de l' obra lo despreci, única pena ab que deuhem castigarse los murmuradors, puig com diu lo tema de la comedia. «Es mil veces peor que la calumnia porque es inconsciente y es mas torpe.» ¿Logra donchs *Lo dir de la gent* lo fi que l' autor se ha proposat al escriuerla y nosaltres deixem apuntat? A nostre entendre si. Lo senzill argument pot enclourers en lo següent: Carlos fill de una Marquesa está perudament enamorat de la senyoreta Amparo, espill de la bondat y de la puresa lo que no priva que 'l calumniador dir de la gent la tinga per deshonrada, fundantse en un fet completament equivocat. Aquell, devant de las categóricas esplicacions de la gent murmuradora, arriba á creurer en la falta que s' imputa á sa estimada y vol olvidarla. La Marquesa es també víctima del engany y no vol en cap manera donar lo consentiment, no tan sols als amors dels dos joves, sino que tampoch vol obtenir provas de lo que tothom diu y per lo tant ella creu. D. Joan, pare de Amparo, dut per l' amor que á sa filla porta no vol que 's cregui en son deshonor y busca é indaga, á fi de fer surtir pura la veritat; mes no ho logra. Llavors desesperansat y en un acte de acalorament se venja de la Marquesa fent

que 'l públich la disfami y que la societat s' en aparti, fent concebí uns recelos ab lo senzill acte de agenollárseli als peus y concer tant un desafío, desafío que no 's porta á efecte per haver atinat lo verdader amant de la Marquesa D. Enrich que l Amparo era ignocenta y haver tingut esplicacions ab D. Joan. Finalisa l' obra confundint D. Joan y D. Enrich als murmuradors y llessantlos de la casa que habian convertit en infern per medi de sospitas infundadas.

Com havem dit donchs, l' argument es senzillissim, corre ab naturalitat y sas escenas son en general ben arrodonidas, pecant algunas de sobrat lirisme y essent repetidas algunas consideracions un xich massa.

Los characters son tots ben dibuixats, escepció feta del Sr. Cantarell, tipo aucellista exagerat y que es á nostre entendre completament sobrer, puig que no intervé gota ni mica en lo plan general ja que lo qu' ell explica en lo desenllás ho hauria pogut posar l' autor en boca de qualsevol dels altres personatjes sens que per aixó li desmillorés en res, y servint sols per escenas cómicas sobreras també é inconvenients fins á cert punt, com la segona del acte segon en que per medi de dos *periquitos* ensenya á sa filla la manera de trabar relacions ab lo fill de la Marquesa ab qui tenen pretensions de casarla.

L' acte de venjansa portat á cap per D. Joan ha sigut molt y molt criticat fundantse los qui aixó diuhen. en representar lo personatge un tipo pundonorós, de fins modals y de caracter sever y dreturer. Nosaltres no podem menys de dir que no sols 'l acte en si no sembla verossimil sinó que també creyem que dada la situació en que 's pert lo bon nom de una estimada y carinyosa filla per lo que 'l cor s' ompla de fel y amarga la vida, un pare ho olvida tot, fins si 's vol las conveniencias socials (cosa que no per aixó arriba á olvidar D. Joan,) per mes aducació qu' hagi rebuda y precura com fa ell demostrar lo poch cabal que 's deu fer de la mala volensa quan aquesta no 's presenta ab provas per atestiguar un fet. La conducta d' un pare defensant á una filla may mereix la reprobació; pot equivocar-se mes lo bon fi 'l guia y tot es verossimil, fassia lo que fassia.

Lo desenllás de l' obra lo trobem lògich per mes que algun tant precipitat, cosa de la que no volem culpar á l' autor, puig es degut á la senzillesa del argument y á fi de sostenir l' interés fins al final.

La versificació es espontánea, mes massa plena de imatjes notants-hi alguns barbarismes que la perjudican. També fan mal efecte la plétora de consideracions filosóficas de que está plena l' obra sobre tot feta sobre 'l meteix punt ó siga sobre *lo dir de la gent*.

En resumen, l' última obra del Sr. Soler conté defectes com en tot n' hi ha, mes en conjunt pot dirse que es una obra que l' honra y que pot figurar dignament entre las mes escullidas del numerós repertori catalá; no en vá fou distingida en la certámen de 1879.

L'execussió es bona en general distingintshi entre tots los que hi prenen part, la Sra. Mirambell que feu una verdadera creació del paper de D.ª Tomasa prototipo de la batxilleria y de las donas murmuradoras, la Srta. Fontova verdadera esperansa per l'escena catalana y 'ls Srs. Soler y Fontova quins recullen molts y merescuts aplausos cada nit que 's representa l'obra especialment lo primer. Las Sras. Pallardó y Parreño y los Srs. Goula é Isern contribuexien també al bon exit de l'obra dihent sos papers ab bon gust y finas maneras.

Una observació 'ns permeterem fer al director d'escena abans de deixar la ploma y es que en lo arreglo de la mateixa hi desitjariam veurer menos monotonía y mes realitat. Ja se ha ficat lo numerós públich que cada nit que 's representa *Lo dir de la gent* ompla lo Teatro Romea en que l'escena está arretglada del modo següent: una taula á dreta y altre á esquerra, dos portas ab cortinatjes y un mirall ovalat á un cantó y lo mateix á l'altre, los personatjes que han de sostenir una conversa assentats, s'están cadescú al costat de sa taula respectiva, etc., etc. Se 'ns objecterá que l'arreglo de l'escena ve ja disposat per l'autor y pér lo tant imprés en l'exemplar y al comens de cada acte, mes debem dir que 'l director d'escena no ha de tenir por de faltar al autor cambiant tal ó cual accessori quan aquest cambi redunda en be del exit general de l'obra y es de tot-hom sabut que 'l mes petit detall de una obra dramática influeix en que l'obra fassi mes ó menos efecte. Los personatjes, especialment las senyoras, també 'ns sembla que haurian de vestir mes elegantment, dada la classe elevada que representan. Fem aquí escepció de la Sra. Mirambell quals dos trajos que vesteix en lo curs de l'obra los trobem apropiats al tipo que representa. La elegancia com se sab be no consisteix en llassos y mes llassos en lo vestit ni en la calitat de las robas y en mes ó menos flors al cap com en los homes tampoch en lo barret de copa y los guants.

Son cosas aquestas que 'ns havem permés observar, no ab l'afany de criticar ni menos de donar llisons á qui sabem no las necessita, sino ab lo bon desitg que nos guia y per la carinyosa estimació que professém al autor de *Lo dir de la gent*, als actors del Teatro Catalá y á la dramática catalana.

T.

BIBLIOGRAFÍA

UNA NOVA OBRA DIDACTICO-NOTARIAL.

EMPS ha que haviam de parlar d' una notable obra jurídica qu' enguany ha eixit á llum en esta Ciutat, pero atencions diverses nos han privat de ferho avans. Ne direm, donchs, dos breus mots.

Se titula «*Apuntes para el estudio de la Fedalogia ó ciencia de dar fé,*» y es deguda á un dels catalanistas mes entussiastas, que 'ls lectors de LA RENAIKNSA ja coneixen per sos erudits articles: don Joaquim de Negre y Cases.

Quatra son las parts ó tomos en que ha repartit aquest Senyor son treball: *I. Preliminars; II. Teoría de la ciencia de donar fé; III Teoria de la forma; y IV Práctica ó Formulari.* En totas demostra un estudi detingut de las fonts de nostre dret foral y una llarga experiència de la contractació, buidats un y altre dintre lo motllo de la classificació rigurosament científica en que la obra va desarrollantse. Pot dirse d' ella qu' es essencialment filosófica á la vegada que compilatoria de text de nostre dret constituit, y com á tal, mes de consulta que doctrinal. A nostre curt entendre, lo millor y mes nou que té es la 3.ª part ó *Teoría de la forma*, fins al present, encara no escrita, que sapiguem, en Catalunya; aixis com debem confessar que la part 4.ª, seria, potser, susceptible d' alguna correcció en sentit menys neologista.

De tots modos, desde que l' eminent Notari D. Vicens Gibert esgrigué en los anys de 1765 á 67, la sua *Theorica artis notariæ*, pera imprimirla en 1772, com ho feren mes tart Aliaga de *El escribano perfecto* y Pagés, anónimament, de sa *Artis Notariæ Theorica etc.*, cap altre tractat *complet* de doctrina notarial havia vist la llum pública, durant lo present segle en nostra patria (si fem excepció: del *Tratado elementar de Notaria de D. J. M. de Mas de Casas* que fou truncat, en 1835, despres d' estampats 2 dels 4 volums qu' havia de

compéndrer; y de la preciosa *Ilustracion de Escribanos, ó sea tratado completo de Notaria por el Dr. D. Félix Maria Falguera*, qual publicació se sospengué en 1845 ab son 3.er quadern) fins y á tant que l' intel·ligent y laboriós Notari d' esta Ciutat, Sr. Negre y Cases, honra de sa clase y de las lletras catalanas, nos ha fet conèixer son voluminós llibre, un xich massa modest baix lo nom d' *Apuntes*.

Los verdaders amants de la Notaria están ab tal motiu d' enhorabona, y nosaltres ab ells fecilitem al esmentat Senyor per lo bon éxit ab que ha sigut acullida la sua obra, digne d' esser estudiada per tot aquell que segueix ab atenció los progressos de la literatura jurídica en Catalunya.

Barcelona y Octubre de 1880.

A. B. y M.

NOTICIA HISTÓRICA Y ARQUEOLÓGICA DE LA ANTIGUA CIUDAD DE EMPORION, por D. JOAQUIN BOTET Y SISÓ, premiada por la Real Academia de la Historia en el concurso de 1875. — Madrid 1879.

ENCARA que en retard en lo cumpliment del deute que contret havia LA RENAIXENSA envers l' il·lustrat autor de la obra dalt citada, aném á pagarli, dihentne quelcom á nostres lectors, puix que essent ella d' un valor permanent, per sa naturalesa de treball científich de molta importancia, no está subjecte á las contingencias d' actualitat, com altre classe d' obras.

La existencia de las ruinas de la antigua Emporion, demostrada per los restos d' edificaciones que 's vehuen encara en la soletat d' aquella platja, y qual importancia se deduheix del interés arqueològich de son famós mosáich, sas monedas, sas pedras grabadas, sos fragments de cerámica, metalisteria, vidriat, etc., demanava, de temps, un esperit il·lustrat, pacient é investigador que, girant los ulls cap aquellas oblidadas despullas, aplegués llurs recorts y 'n reconstituís la historia, formant, com si diguessem, la nota grave del himne que las hi han dedicat los poetas.

Aixó ha fet lo Sr. Botet y Sisó ab sa *Noticia histórica y arqueológica de la antigua ciudad de Emporion*, y en ella ha demostrat las qualitats dalt indicadas, que l' han fet acrehedor á la merescuda distinció de ser honrat ab lo premi en altre dels concursos oberts per la Real Academia de la Historia.

Comensa la obra ab un estudi histórich-geogràfich de la Indigecia, en lo qual se fa la descripció de sos límits, sas antigüas vías de comunicació, sos rius, sos pobles principals, etc., pera venir á parar á la especial de la ciutat d' Indica ó Emporion, de la que n' estudia

l' autor primerament la denominació, refutant los errors de Erro y Pujades y apoyantse principalment en la llum que han donat modernament las troballas numismáticas. Relata després la vinguda á Indica dels foccos-marsellesos, tot lo mes lo segle VI abans de nostra era, passant á la indicació topogràfica de Emporion, deduhida dels restos que 's vehuen encara en lo primitiu lloch, y á la de la religió, costums y governs de sos habitants y sos fets mes principals, especialment durant las guerras púnicas y la dominació romana, fent notar aquí com en Emporion fou lo primer punt d' Espanya ahont posaren los peus tropas romanas, quan Gneo Scipió hi desembarcá son exércit l' any 218 abans de Jesucrist.

Tota aquesta part històrica descriptiva de la antigua ciutat vá apoyada en repetidas citas d' autors antichs y moderns molt fidedignes, é ilustrada ab un Mapa de la regiò indigete en lo qui s' hi veuhen senyalats sos límits probable é hipotétich, las vías romanas, las denominacions llatina y grega d' alguns llochs, així com s' hi marcan las troballas d' objectes prehistòrichs, grechs y romans; ab un plano de la situació y ruinas de Emporion; y ab una litografia dels restos de murallas que avuy subsisteixen. La bona crítica hi brilleja també; per aixó es mes de doldrer que l' autor no 's decidís á entrar en la investigació dels orígens y fundació d' Indica per sos habitants íbers y de las colonisacions, tal volta semíticas anteriors á la dels grechs, segurs com estém de que hauria tret fruyt de son estudi, completant en lo possible son treball.

La part que conté la enumeració detallada de las despallas que en Ampurias s' han trobat, com lo célebre mosáich, la numismática, la epigrafía ab las inscripcions latericias, los sarcófagos y 'ls varis objectes mes notables allí recullits, es completíssima y fa honor al esperit investigador y crítich del autor, en especial en la part numismática ahont res hi ha que desitjar, denotant ben bé los especials y reconeguts coneixements del Sr. Botet en aquest ram de la ciencia arqueológica. Va també acompanyada d' algunas litografías dels principals objectes descrits.

Torna á reprendre després d' aixó y en un breu capítol lo tractar del esplendor y decadencia d' Emporion; de la dominació visigoda; del catálech de sos bisbes, desde Paulo que assistí al concili de Tarragona l' any 516 fins á Gundilano (683 á 693); de la reconquista y fundació del comtat d' Ampurias; de la probable ruina quan las incursions dels Normans; de la restauració de sa esglesia, y finalment de la traslació de la cort y residencia de sos Comtes á Castelló á mitjans del segle XI, ab lo que acabá de perdre sa importancia aquella ciutat tant famosa, arribant fins avuy representada per lo miserable poblet de Sant Martí d' Ampurias.

En una *conclusió* que posa lo Sr. Botet al final de la monografia, combat la opinió dels que creuhen que fent escavacions en lo lloch

ahont estava situada la ciutat doble, s' hi trobarian encara restos importants y fins parts enteras d' edificis. Lo Sr. Botet creu, y de sas rahons sembla deduhirse verament, que Emporion quedá arrasada y no sepultada ó enderrocada com se preten, y, per lo tant, que solsament valdrian la pena las excavacions que 's fessen, pera determinar lo veritable clos de la ciutat y veure si 's trobaria alguna lápida ó monument pera ilustrar sa historia

Nosaltres considerem que de totas maneras las cantitats que en aixó se empleassen serian ben recompensadas únicament ab la troballa de un sol objecte arqueològich, tant mes tractantse d' una població que, com Emporion, embolcalla molta part de sa vida en las ombras del misteri, y per aixó desitjem que la Comissió de monuments de Girona se decidesca á estudiar un plan complet de escavacions y á realisar-lo del tot ó paulatinament.

No dubtem que 'l Sr. Botet ab son decidit entussiasme per la historia catalana, sa elevada inteligencia y esperit investigador contribuirá á que aquesta empresa 's realise.

A. P.

Barcelona, Novembre 1880.

PRIMAVERA TRISTA, cants d' amor per JOSEPH SERRA Y CAPDELACREU. — *Vich 1880.*

o examinarém los antecedents y mérits literaris del autor de *Primavera trista*, pera traure la deducció de que son llibre correspon relativament y justifica á aquestos, ni es nostre intent, fixarnos en si lo volum del entussiasista catalanista vigatá, es lo xamós é ignocent ramallet format per las primicias intelectuals d' una musa adolescent, ó la obra feta ab llarga deliberació, fruyt del constant estudi d' una imaginació reposada, que ab los útils é indispensables recursos de la meditació, la experiència y l' enginy, produheix sempre trevalls mes correctes y uniformes, encara que á voltas sian mancats del vigor, entussiasme y bon alé que mostran las inspiracions primerencas. L' objecte de aquestas breus y desautorizadas apreciacions críticas, no es altre, que 'l de exposar ab tota sinceritat los mérits y defectes de la última obra de nostra bon amich, esplicant ingénuament l' efecte que 'ns ha produhit sa minuciosa lectura.

Si una idealisació sempre noble, pura y enlayrada, una forma galana y bastant correcte y un llenguatge triat y natural; constituheixen la essencia poética y son qualitats suficients pera acreditar una obra literaria; no cal duptar que 'l llibre del Sr. Serra y Capdelacreu es un volum que vé á enriqueix lo preuhat tresor de la moderna poesia catalana. Podrá obtenir bon convenciment d' aixó, qui llegesca y admire composicions com *A un llorer* (publicada fa cinch

anys en eixa revista), *Nadal*, ¡*Cuyta!* *Entre 'ls morts* plena de sentiment melancòlich, *Resignació*, *A la matinada*, tan sensilla com agradable y *Pe 'l maig*, tendre y anacreontich idili, ahont no sabém si admirar mes la forma escayenta y correcte ó la tendre expressió del amorós afany mes pur y delicat.

Aceptat lo género de poesia amorosa, á que pertanyen, la majoría de las composicions que forman la col·lecció de *Primavera trista*; quasi totas sobressurten en igual lloch y esceptuantne molt pocas d' assumto dextat ó trivialíssim, no trobém en ellas cap motiu de censura, com no siga lo veurer caure sovint al poeta en repeticions de imatges y conceptes que farian minvar lo mérit de la obra, si aquesta pertanyés á un altre género en que no fos tant permés, com en la poesia amatoria, fer idénticas consideracions sobre assumptos consemblants.

Pot ser los crítics d' opinió severíssima y gust molt depurat, acusarán al Sr. Serra y Capdelacreu de tindre mes art que inspiració y ser mes correcte que original; mes á aixó hi oposarém sempre que qui, com ell, canta las íntimas afeccions de son cor senzill y sentimental, ab aquella ingenuitat que tant simpatisa al lector y l' hi fa gosar ab sas alegres expansions y entristir ab sas melangiosas complaints; mereix esser tingut y considerat com á verdader poeta. Abararém dihent al autor del llibre que 'ns ocupa, que procure ab afany, produhir composicions com las que abans havém enumerat, inspirantse en los ideals nobles y venerables que ell adora y que son la font de la veritable poesia. Nos permeterém aconsellarli que sas obras successivas no perdrán res, si s' esmena en vencer lo desitj de fer combinacions métricas tant inarmónicas y estranyas com las que 's trovan en las poesias *Llágrimas*, *Argument* (?), *La Vergonya* y *Dormint* y si desterra perpétuament de sos cants, la entonació al·tissonant, confosa y ridícula que enlletjeix algunas estrofas de la *Reyna de la festa*, *Epistola* y ¡*May!*; composicions que mellor lluhirian si no fossen tant diluhidas y conceptuosas.

FRUYTA DEL TEMPS, poesias originals de JULI F. GUIBERNAU
(C. GUMÁ). — Barcelona 1880.

As mil llagas que rosegan lo cor de la societat, lo dupte, la indiferencia y l' egoisme; tot está aquí amalgamat en tenebrós conjunt. »

Aixó diu l' autor de la *Fruyta del temps*, en un concés prólech posat al devant de son llibre, que havém llegit ab detenció, donantnos sa lectura lo complert convenciment de la certesa justa d' aquestas paraulas.

La negació absoluta de tot lo digne y venerable, l' escepticisme

mes fret y la esposició descarnada y ridícula de tot lo viciós, innoble y criminal que rosega á la humanitat; forma lo *tenebrós conjunt* de la *Fruyta del temps*. No inculparem nosaltres al Sr. Gumá per las fatalistas y perniciosas tendencias de son llibre, ja que ell poca ó cap culpa hi te; y puix que mostra tenir la imaginació y facilitat en rimar que l' ha acreditat y fet popular, no hauria de menester escriure obras com la que 'ns ocupa pera demostrar son enginy; sino que nosaltres atribuhim á péssimas influencias colectivas y particulars, lo que 'l Sr. Gumá hage escrit y donat al públich semblant llibre.

Unas noranta composicions conté 'l volum y en totas ellas s' observa desseguida lo errat criteri ab que han sigut concebudas y en sa inmensa majoría lo lector no pot aprendrehi res mes que l' escepticisme ó la desesperació. Nó negarém al autor que alguns dels vicis é inconsecuencias que retrau, son reals y massa visibles; pero nostra franca opinió es que jamay deuhen presentarse nusos y descarnats los crims y 'ls mancaments dels afectes mes grans y nobles que tant maltractats surten de las poesías *Reciprocitats*, *Omnipotencia*, *A una bailarina*, *Exámen* y *Degeneració*, ans be al contrari; lo deber del poeta filosof es sempre lo de trauger nous camins y donar consells profitosos profitosos pera ensenyar, corretgir y procurar ab medis y principis, inspirats en l' amor del próxim, la millora y perfecció de las ideas y 'ls sentiments.

En totas las páginas de la *Fruyta del temps* s' hi veu una má esperta que sab vertir los assumptos mes trivials ab una forma acceptable y no passa desapercibuda una versificació bastant sonora y encertada.

P.

NOVAS

CREYÉM satisfer un deute de cortesia donant las mes expresivas gracias á totas las personas que 'ns han remés per escrit sa felicitació ab motiu de la polémica sostinguda en la nostra REVISTA, referentment al quadro de la Batalla de Tetuan, de D. Mariano Fortuny.

Confessém francament á tots los qui tan inmerescudament nos han honrat, que no creyem haber fet res d' extraordinari; puig la nostra intenció no fou altre que deixar en son verdader lloch la fama y fets del artista difunt, convensuts de que un cop lograt aixó debiam refusar tota alusió que entrés en la esfera de la personalitat, á la qual may descendirem.

La Associació Catalanista d' excursions científicas, ab motiu del quart aniversari de sa fundació, celebrá lo dia 26 d' aquest mes una vetllada científich-literaria en la qual se solemnizá també la colocació del retrato del sábi naturalista D. Cárles de Gimbernat, en la galería d' excursionistas célebres.

Totas las dependencias estaban adornadas artísticament ab grupos de fullatge, flors y arbustos, destacant en llochs preheminentes los bustos d' Aribau, Clavé y Vicens García, coronats de llorer.

En lo saló principal, quals parets estaban cubertas d' objectes arqueológichs s' hi habia colocat l' estrado presidencial y en la testera y baix un artístich doser s' hi colocá lo retrato de Gimbernat cobert ab una lleugera glassa y sustentat per artísticas agrupacions de flors.

Lo expressat retrato es obra del jove pintor D. Joseph Marqués qui ha dat una prova mes de son indisputable talent pictórich logrant imprimir á sa obra aquella animació que 's fa tant necessaria en traballs d' aquesta naturalesa. En quant á la part de dibuix lo retrato de D. Cárles de Gimbernat es molt correcte y lo colorit de carns y robas es natural y ben armonisat.

A las nou lo president de la Associació Sr. Argullol obrí la sessió pronunciant un curt discurs. Acte seguit lo Sr. Tarrats doná lectura d' una notable biografía de Gimbernat considerantlo com á metje, naturalista, escriptor y excursionista essent coronada sa lectura ab una prolongada y entusiasta salva de aplausos,

Se llegiren despres poesías dels Srs. Farnés, Masriera y Calvet y dos travalls en prosa dels Srs. Company y Verdú, termenant la vetllada ab un parlament de gracias fet per lo Sr. Argullol en nom de la Associació á la qual representaba.

A las deu termená la vetllada que deixá molt bons recorts á tots los qui tingueren lo gust d' assistirhi.

La Mañana, de Madrid, ha traduhit y publicat lo estudi del senyor Marsillach sobre Boito que donarem nosaltres en lo número anterior, pero fent la següent rectificació:

Al publicar en catalá eixa biografía, refiats en lo entés crítich musical Arthur Pougin, fixárem la data del naixement de Boito en l' any 1840; mes lo mateix Boito acaba de escriurens una carta de la que per aclarir de un cop aquest punt, nos permetém copiar lo párraf següent:

«Amable y crudel amich: Dich amable perque y crudel, perque seguint la errada de Pougin me fa naixer en 1840. ¡Protesto! Nasquí en 1842. Aquella malehida fecha de Pougin me persegueix implacablement. Cuan vosté tinga trenta vuit anys (com jo 'ls tinch en aquest any de gracia de 1880) compendré la avaricia ab que 's regatejan eixos dos últims compassos de temps que mancan per completar la fatal quarantena.»

Compreném, no obstant, lo plany de nostre bon amich, y com nos ne reconeixem causa ignocent, nos doném pressa á consignar, que Arrigo (Enrich) Boito nasqué á 24 de Febrer de 1842.

Víctima d' una penosa malaltía que l' ha tingut postrat per espay de tres setmanas acaba de devallar á la fossa En Antoni Morera y Llovet, qual nom haurán llegit nostres lectors mes de una volta en las planas de LA RENAIKNSA. Era 'l difunt un de tants joves que, sentint un entranyable amor per las cosas de la terra, s' habian posat al servey del Catalanisme, propagantlo dins sa modesta esfera en todas sas manifestacions. De molt que habia demostrat ja una marcada afició per las lletras catalanas, que segui sempre cultivant segons li consentían la taleya del negoci, per lo cual tenia disposiciones molt favorables, y 'ls quefers de sa familia ab la qui compartía todas las afeccions de son cor. Tothom que l' hagi tractat una sola vegada ha de doldrers vivament de sa pérdua; ja que ab son caracter expansiu, franch y afable guanyava's luego la mes estreta simpatía.

Nosaltres que 'l coneixiam de molt aprop, y sentím cuant imposa la pérdua del excelent amich y bon company, enviém nostre coral pesam á sa familia tant justament atribulada.

Lo distingit pintor catalá D. Joseph Masriera y Manovens, doná lectura, fa poch dias, en la sessió inaugural de la «Academia de ciencias naturals y arts, de Barcelona» d' una important memoria seva, titulada: *Consideracions sobre la constitució dels antichs gremis y estat actual de las arts sumptuarias en Espanya*. A mes de fer aquest trevall, acreedor al Sr. Masriera d' una expresiva y sanceira felicitació per la galanura y correcció d' estil y l' acert y conexement ab que tracta lo difícil tema objecte de sa memoria; mereix també aquesta nostra entussiasta enhorabona per lo veritable patriotisme que enclou, y per lo enlayrat desitj de millorar y protegir la producció artística é industrial de Catalunya; senyalant pera lograr aquestas aspiracions, los medis mes dignes, útils y necessaris.

Lo dia 3 de Febrer vinent tindrà lloch á Valls, lo certámen literari que ha organísat la redacció de *La Patria catalana* en lo qual s' adjudicarán los següents premis :

Flor natural, á la millor poesia presentada; un *escut d' or* ab las armas de la vila, á la millor composició en vers prenent per tema « La Verge de la candela ha sigut y es la salut dels malalts »; un *rosinyol de plata*, al millor quadro de costums catalanas en vers ó en prosa; una *ploma d' or* figurant un brotet de roure, á la millor composició en prosa ó vers titulada « Lo Pont de Goyy »; *englantina de plata y or* á la millor poesia « A la educació de la infantesa »; *Pergami de plata*, al autor que esplane millor lo següent tema « Avantatjes que reportan á llurs localitats las associacions que desenrotllan la instrucció científica, moral y literaria »; *brot d' alzina ab una sigala de plata* á la millor poesia « Als xiquets de Valls »; una *arna de plata ab abellas d' or*, al treball que mes bé descriga « L' estat actual agrícola, industrial y comercial de Valls »; una *viola boscana d' or*, á la millor poesia « A la modestia »; un exemplar ricament encuadernat del « Diccionari monumental titulat Diccionario biográfico degli scrittori contemporanei ornato di 346 ritrati per A. de Gubernatis, » al millor « Catálech biográfich-bibliográfich d' escriptors catalans contemporáneos »; « Suma filosófica del sigle XIX ó sea defensa del catolicismo contra sus modernos adversarios, » á la millor disertació sobre 'l següent tema « Influencia de las societats católicas pera fomentar la verdadera instrucció y procurar la felicitat dels pobles. »

Las composicions escrites en catalá y en la forma acostumada en los demás certámens, se remeterán al Presideut del Jurat, redacció de *La Patria Catalana* en Valls, ans del mitj dia del 20 del próxim Janer.

Forman lo Jurat los Srs. D. Joseph Castellet, D. Pau Forés y Pallós, D. Narcís Oller y Moragas, D. Ignasi Farres y Soler y D. Francisco Roca y Sans.

SUMARI

VÍCTOR BALAGUER.	Lo monastir de Piedra.	425
FRANCISCO DE P. MASFER-		
RER ARQUIMBAU.	Lo dia dos de Novembre.	430
JOSEPH VERDÚ.	¡Duas llágrimas!	435
JOSEPH M. ^a VALLS Y VI-		
CENS.	¡May!	441
JOAN PERPINYÁ.	Lo bon company.	442
CARLES PIROZZINI.	Secció de Bellas Arts.	443
T.	Teatres.	445
A. B. Y M.	Bibliografía.	448
A. P.	Id.	449
P.	Id.	451
P.	Id.	452
	Novas.	454